

Рецензия

за дисертационен труд на тема „Климатичните промени – ефекти върху икономиката и обществото и тяхното комуникиране”

(за публична защита)

на **Ирина Алексиева**, докторант зачислен в СУ „Св.Кл.Охридски”, катедра „История и теория на журналистиката”

за присъждане на образователната и научна степен „доктор” по професионално направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (Журналистика - икономическа журналистика)

Рецензент: **доц. д-р Луливера Кръстева**

Представената за вътрешна защита дисертация е посветена на една твърде малко изследвана сфера – климатичните промени-ефекти върху икономиката, обществото и тяхното комуникиране. Темата е дисертабилна и представлява обществен, икономически и комуникационен интерес.

Дисертационният труд е посветен на едно от трите големи глобални предизвикателства: финансовата и икономическа криза, преодоляването на бедността, климатичните промени. Проблем, който е малко изследван, а от медийна гледна точка не е бил досега обект на научно проучване в българската изследователска литература.

Представеният за защита труд е в обем от 200 страници основен текст, конструиран в увод, 4 глави, заключение, библиография и пет приложения. Конструиран е логично в четири части с 12 параграфи и 16 подточки, 16 графики и пет приложения.

Научната литература обхваща респектиращ брой автори - 249 и общо 311 източника, 38 от тях на кирилица, останалите 273 на английски език.

Дисертацията е разработена сериозно и задълбочено. Ирина Алексиева развива изследователската теза, че комуникирането на климатичните промени е от ключово значение за преодоляване на ефектите от негативните изменения. Чрез успешната комуникация могат да бъдат създадени нови политики в усилията за справяне с последиците от климатичните промени.

Актуалността на проблема е обусловена и от значението на проблема за страната ни. Проблематизирането на различни модели на преодоляване на ефектите от негативните изменения е както от научен, така и от практически интерес за комуникационната наука. Съвсем малко български автори между които В. Александров, Б. Комитов, М. Сирокова, П. Филева и др. засягат отчасти този въпрос, без той досега да бъде обект на специално проучване.

Дисертационният труд започва с теоретично осветляване на климатичните промени и предизвиканите ефекти върху икономиката и обществото. Ирина Алексиева **отстоява тезата** за необходимостта от проактивна политика от страна на институциите и медиите за комуникиране на проблема за климатичните промени с определено практическа насоченост. Открити са възможностите на комуникацията за отразяване на последиците от климатичните промени, на климатичния мениджмънт.

Сложен е акцент върху дебата за причините, последиците в икономически, социален и обществен план на климатичните промени, и как този дебат е опосредстван от медиите. Предприемането на действия е свързано с промени в моделите на поведение на икономическите субекти както на национално, групово, така и на индивидуално ниво. Дисертантката се спира на докладите на Междуправителствения панел за изменение на климата (IPCC) от 1995 г., 2001 и 2007 г. Подчертано е че

изменението на климата, причинено от антропогенни фактори, изисква нови подходи.

Ирина Алексиева си поставя амбициозната задача да систематизира типовете ефекти върху икономиката и обществото и комуникирането на климатичните промени.

Целта и задачите на дисертационния труд са ясно формулирани и добре защитени. Предмет на проучването е явлението климатични промени в неговата цялост- физически, икономически, социални и медийни аспекти. Представени са основните теоритични концепции и подходи.

Целта на труда е да се предложи на специалистите по икономическа журналистика знание за климатичните промени, а през постиженията на комуникацията да се направят препоръки за журналистическата практика.

Дисертанката си поставя 4 изследователски задачи: първата е да се представи дългата дискусия и спорове в науката за климатичните промени. Втората е да бъде даден отговор дали пазарно базираните модели могат да дадат достатъчно ясен отговор на климатичните промени като явление. Третата задача е да се очертаят обществените ефекти от него и четвъртата чрез емпирични изследвания да се докаже, че медийното отразяване на промените в климата е от ключово значение за формиране на нагласи за участие.

Инструментално-методологическият апарат е основан на причинно-следствения метод. Емпиричното изследване се базира на национално представително изследване на информираността и нагласите сред населението по темата климатични промени сред 1000 респонденти и на количествен и качествен контент-анализ на 75 национални и регионални медии в двумесечен период – септември - октомври 2010 г. Анализът обхваща 503 публикации посветени на промени в климата.

Трудът има определено **приносни моменти**. В теоретичен план това е първи опит в българската академична литература да се изведат климатичните промени и тяхното комуникиране в едно многоаспектно и междудисциплинарно изследване.

В практичен план приносът на труда се заключава в анализа на емпирични данни и в очертаването на типология на нагласите сред населението и сред журналистите в медиите към темата климатични промени. Разработени са препоръки за планиране на институционални комуникации по проблема.

В първа глава в обем от 37 страници се проследява дискусията за същността на климатичните промени като научни оценки, полемика и сценарии. В тази част на труда е направен анализ на явлението климатични промени и антропогенните фактори. Търси се отговор на въпроса дали климатичните промени променят базовите устои на съвременната икономика – пазара, теориите за пазара и институциите му, за евентуалните икономически загуби от подценяването на този проблем. Дебатира се медийното отразяване в класическите медии и от блогърите в Интернет за достоверността на информирането. Направените изследвания показват висока степен на неразбрание на темата, незнание и недостатъчна информираност на журналистите.

Втора глава тематизира в 55 страници основните икономически последици, икономически теории и политики за климатичните промени, които го обясняват, противоречивите дискусии и оценки за тях. Акцентира се върху неолибералната парадигма, включват се идеи от новата институционална икономика, икономика на поведението и икономика на щастието, направена е критика на неокласическите модели. (Оптимума на Парето, т.н. кривите на безразличието, използвани от Парето, теорията на Коуз, на благоденствието, която стои в основата на икономиката на публичния сектор, на новите модели и пр.) Отделя се внимание на

подхода ”управление на рисковете”, на политика на иновации и въвеждане на нови технологии. Направена е оценка на ползите от климатичните промени за икономическия растеж (проблема за удовлетвореността от живота: доходи, здравен статус, семейно положение). Търсена е корелацията между доход и щастие и пр. Акцентирано е върху политиките за избягване на рисковете и оценките на преките щетите от климатичните промени.

Третата глава, която е в обем от 38 стр., е фокусирана върху политическите и обществени ефекти, върху климатичните промени и публичността. Анализират се основни проблеми като политика на климатичните промени и като комуникиране на тези промяна. Изведена е оста „гражданинът- потребител”. Открити са проблеми в комуникацията като рамкирането на новини и икономика на вниманието. Направени са препоръки към журналистите, отразяващи тази тематика. Тази част е стегната, четивна и добре аргументирана.

Последната, четвърта глава, в обем от 43 страници е посветена на съществуващите обществени нагласи и на медийното отразяване на проблема за климатичните промени в България. Тази част от труда е анализ на резултатите от направеното национално анкетно проучване за нагласите сред населението към климатичните промени. Това първо емпирично изследване по темата до момента у нас има две основни цели: първата да се проследят обществените нагласи за климатичните промени, чието възприемане се определя от демографски характеристики, степен на образование и пр. Втората цел, доколко и как се отразява от медиите проблемът и дали има дебат в България за климатичните промени. Проучването обхваща 75 медии на базата на регистрационна карта с 15 въпроса. Медийният мониторинг и контет анализ включва 503 публикации в двумесечен период - септември - октомври 2010. Медийното изследване се опира на 12 количествени показатели като: вид медия, страница, обем,

характер на публикацията (информация или коментарно-аналитичен материал), автор на материалите. Анализът включва и 4 съдържателни показателя. Осъществените две емпирични проучвания имат за цел да докажат хипотезата, че знанието за климатичните промени е недостатъчно, което възпрепятства сериозно обществения дебат по темата и формулирането на ефективни национални политики.

Искам да подчертая, че Ирина Алексиева се е съобразила с направените препоръки по време на вътрешната защита по отношение на структурирането на текста, окрупняване на някои параграфи, известен дисбаланс между обема на отделните глави известно раздробяване и повторения.

Критичните ми забележки са по отношение: 1. на твърде широкото формулиране на предмета на изследването (с.5). 2. Според мен е нужно още по-ясно извеждане на ефектите на климатичните промени и комуникирането им. 3. Не навсякъде цитирането е направено според библиографските изисквания за научно изследване с посочване на стр, особено когато се отварят и затварят кави като например на с. 59, с.61, 62), с.63,с. 66-67, с.100-101. Има места, на които още по-прецизно трябва да се обработи текста терминологично.

Четвърта глава би могла още малко да се уплътни, от гледна точка на заглавието на дисертацията. Да се изведат по-категорично качествените показатели и да има баланс между тях и количествените показатели, да се аргументира защо точно са избрани двата месеца - септември и октомври 2010 като обхват на контент анализа.

Дисертационният труд ще спечели ако авторката изведе по-прецизно изводите и приносните моменти в теоритичен и практически план, защото трудът притежава безспорно такива качества.

Приемам посочените от авторката приноси моменти. Авторефератът отразява напълно съдържанието на дисертационния труд.

Приноси на дисертацията

Трудът притежава безспорни качества на научно изследване и има приноси моменти.

В теоретичен план – дисертационният труд е първото по рода си изследване у нас, което обхваща в такава пълнота климатичните промени - в тяхната цялост от гледна точка на физически, икономически, социални и журналистически теории-модели. В практически план трудът е насочен към специалисти, занимаващи се с политики на различни нива в управлението, от една страна, и към медиите, като тематични модели и подходи, от друга. Разработена е методика за конкретни действия, което е постижение на труда. Предложената методика е приложима в институционалната практика и особено в комуникационната.

Дисертанката има участие в научна конференция и три публикации, свързани с темата на дисертацията - една на хартиен носител и две онлайн.

Тъй като представеният за публична защита труд има необходимите качества на дисертация за присъждане на образователната и научна степен „доктор”, въз основа на казаното убедено си позволявам да предложа на научния съвет да подкрепи труда и да присъди научната степен „доктор” на Ирина Алексиева.

1.03.2012

доц. д-р Л.Кръстева